

حبیب

ویژه نامه دکتر حبیب اله آیت اللهی

نخستین جشنواره تجلیل از
پیشکسوتان پژوهش در فرش
انجمن علمی فرش ایران
اسفند ۱۳۹۳ | تهران | موزه فرش ایران

دکتر امیرحسین چیت‌سازیان (رئیس انجمن علمی فرش ایران)

با نام آنکه جان رافکرت آموخت

میل به شناخت و آگاهی از هر چیز و لذت ارضاء حس کنجکاوی، انسان کمال جو و خلاق را در هر عصر و زمانه‌ای به تحقیق کشانیده است. در کنار آن، ضرورت گشودن بسیاری از گره‌ها و رفع مشکلات زندگی او را ملزم به واکاوی یا پژوهش، برای حل مسئله نموده است. پیشگیری از رکود یا درج‌زدن جوامع انسانی هم، عامل و انگیزاننده مهم دیگر برای پرداختن بشر به امر کاوش و تلاش برای بهبود و ارتقاء سطح زندگی و صور تمدنی بوده و هست. بی‌جهت نیست که پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «هر کس در جستجوی دانش برآید، بهشت در جستجوی او برآید.» با این وصف، همه انسان‌ها این رسالت خود را ایفاء نکرده و نمی‌نمایند که زبان آن علاوه بر خود آن‌ها متوجه جوامع بشری و نسل‌های آتی می‌گردد. توانمندسازی افراد و در مرحله بعد ترغیب و تشویق انسان‌های توانا برای تلاش عالمانه و جستجوی محققانه از وظایف اصلی جوامع و نهادهای اجتماعی و عناصر آن‌هاست که می‌تواند این معضل را به چالش کشیده و تهدیدهای این چنینی را به فرصت‌های ارزشمند تغییر دهد.

در آموزه‌های بسیار مترقی دینی ما، چه بسیار رهنمودها و راهبردها که رهیافت آن‌ها حداقل نه قرن طلایه‌داری علم و پژوهش مسلمانان در دنیا بوده و هر گاه به آن‌ها توجه کرده‌ایم درخششی طلابی در پی داشته‌ایم.

این فرموده نبی مکرم اسلام است که: «خدایوند تعالی به هیچ عالم و دانشمندی سرمایه علمی عطا فرمود جز آنکه از او پیمان گرفت که احکام و دستوراتش را به مردم ابلاغ نمایند و هرگز از بیان حقیقت دریغ نورزند.»

در فحوای این بیان ارزشمند جایگاه علم و دانشمند هم از نگاه اسلام مشخص می‌گردد. بنابراین تکریم دانشمندان و فرهیختگان جزء اصلی از وظایف جامعه‌هاست و ما هم از این مهم مستثنی نیستیم.

تجلیل از پژوهشگران عرصه‌های مختلف سال‌هاست که جنبه آیینی به خود گرفته و در برخی حوزه‌ها به فرهنگ آن حوزه تبدیل شده و تسری یافته است.

در بستر هنرها و به ویژه هنرهای سنتی تاکنون آن‌چنان که شایسته است امر پژوهش و یا تجلیل از عالمان و محققان آن مورد توجه قرار نگرفته است؛ هنر فرش هم در این رابطه غربت بیشتری داشته است. اینک انجمن علمی فرش در راستای زدودن این غبار غمبار که جبین نهال نوپای دانش فرش‌شناسی را پوشانده است به فکر افتاده تا خود آغازگر این سنت حسنه باشد و هر ساله طی مراسمی از اندیشمندان و محققان فرش دستباف، این آینه تمام‌نمای فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی قدرشناسی نماید. جای بسی خوشوقتی است که در آیین نخستین جشنواره تجلیل از پژوهشگران برتر فرش که به دلیل پژوهش‌ها و خدمات پر ارج استاد گرانقدر دکتر حبیب‌اله آیت‌اللهی برپا می‌گردد.

برخی شخصیت‌ها و مسئولان نهادهای علمی و هنری هم‌نوایی فرمودند و مایه تشویق انجمن را فراهم آوردند که مرکز ملی فرش در وزارت صنعت، معدن، تجارت و معاونت صنایع دستی سازمان میراث فرهنگی، معاونت پژوهشی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و دانشگاه کاشان از این زمره‌اند و تقدیر ویژه از آنان باید نمود.

زندگی‌نامه دکتر حبیب اله آیت اللهی

حبیب‌اله آیت‌اللهی در ۱۶ اسفند ۱۳۱۳ در شیراز به دنیا آمد. پدرش، آیت‌الله حاج شیخ محمدجواد آیت‌اللهی، فرزند آیت‌الله حاج میرزا عبدالباقی آیت‌اللهی است و مادرش نیز از خانواده روحانیت و دختر آیت‌الله حاج عبدالحسین لاری است. از پنج‌سالگی به مکتب رفت. تحصیلات ابتدایی را در دبستان پهلوی شیراز و دوره متوسطه را در دبیرستان‌های حیات و حاج قوام سپری کرد. از کودکی به ادبیات و نقاشی علاقه‌مند بود، از این رو جهت ادامه تحصیل وارد دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران شد. در سال ۱۳۳۸ با کسب رتبه ممتاز، مشمول قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور شد. سپس به مدرسه عالی هنرهای زیبای پاریس راه یافت و در آنجا شیوه‌های نوین نقاشی و نقاشی دیواری را فرا گرفت. در این مدرسه، رشته‌های آذین‌گری، معماری داخلی، نقاشی دیواری جدید، پیکره‌سازی و طراحی صنعتی را ادامه داد.

در سال ۱۳۴۹ دکترای تاریخ هنر تحلیلی و تطبیقی را از دانشگاه سوربن دریافت کرد. سپس به مبهین بازگشت و در سمت استادیار در دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران به تدریس هنرهای تجسمی پرداخت. حبیب‌اله آیت‌اللهی در سال ۱۳۵۱ رشته معماری داخلی را در مدرسه عالی ساختمان تأسیس کرد و چند سال بعد، یعنی در ۱۳۵۴ بار دیگر عازم فرانسه شد. از دستاوردهای سفر دوباره او، دوره کارشناسی‌ارشد زیبایی‌شناسی و دانش هنر و همچنین دوره دکترای هنرهای تجسمی علمی و عملی با امتیازات عالی است. آیت‌اللهی، همزمان در رشته شهرسازی نیز تحصیل کرد و به درجه‌ای معادل دکترا دست یافت.

در سال ۱۳۵۶ به مدت شش ماه در دانشگاه سوربن به تدریس هنرهای اسلامی پرداخت. پس از انقلاب، به کشور بازگشت و فعالیت‌های هنری خود را با پذیرفتن مسئولیت‌های خطیری نظیر سرپرستی گروه برنامه‌ریزی هنر، مدیریت گروه ترجمه و تالیف کتاب‌های هنری و همچنین ریاست دانشکده هنرهای زیبا ادامه داد.

حبیب‌اله آیت‌اللهی، عضو پیوسته فرهنگستان هنر و از هنرمندان برجسته تجسمی کشور، تأسیس دانشکده هنر دانشگاه شاهد و نیز همراهی در هیئت موسسان موزه هنرهای سنتی سازمان صنایع دستی را در کارنامه فعالیت‌های خود دارد.

روند تحصیلی:

- دکترا در تاریخ تحلیلی و تطبیقی هنر از دانشگاه پاریس (۱۳۴۷)؛
- دکترا در هنرهای تجسمی (علمی و عملی) از دانشگاه سوربون (۱۳۵۴)؛
- دانشوری (فوق لیسانس) نقاشی، کارگاه پروفیسور لوگو، مدرسه عالی هنرهای زیبای پاریس (۱۳۴۲)؛
- تخصص در نقاشی دیواری روی ساروج آهکی (فرسک)، کارگاه پروفیسور اوژم، مدرسه عالی هنرهای زیبای پاریس (بوزار) (۱۳۴۵)؛
- تخصص در نقاشی دیواری معاصر (مدرن)، مدرسه عالی هنرهای تزئینی پاریس، کارگاه استاد سابورو و کاواپس (۱۳۴۸)؛
- تخصص در پیکره‌سازی تزئینی، مدرسه عالی هنرهای تزئینی (آنسبا)، کارگاه پروفیسور اوریکوست (۱۳۴۷)؛
- تخصص در معماری داخلی از مدرسه عالی هنرهای تزئینی (آنبا) کارگاه استادان: پارت و مارستوراکسیس (۱۳۴۷)؛
- کارشناسی‌ارشد در زیبایی‌شناسی و دانش هنر از دانشگاه سوربون (۱۳۵۴).

فعالیت‌ها:

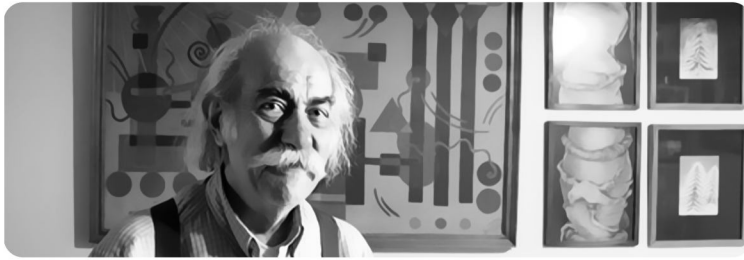
- سردبیر و عضو هیئت تحریریه دوفصلنامه علمی و پژوهشی گلجام؛
- استادیار دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران، گروه هنرهای تجسمی؛
- مؤسس و سرپرست گروه «دکوراسیون و معماری داخلی» در مدرسه عالی ساختمان تهران؛
- دانشیار دانشگاه تهران؛

- مدرس دانشگاه تربیت مدرس؛

- عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد از آغاز تاکنون (ادامه در صفحه ۳)

طرحی نو در اندازیم گفت‌وگو با دکتر حبیب‌اله آیت‌اللهی

دکتر آیت‌اللهی را آدمی جامع‌الاطراف و مسلط در بسیاری از حوزه های هنری می‌شناسند. از کی و چگونه در زمینه فرش هم ورود کردید؟

من در شیراز متولد شدم. موقعی که من متولد شدم معمولاً زایمان‌ها در خانه انجام می‌شد. ما در خانه آخوندی بودیم و پدر من روحانی بود. در خانه ما نه صندلی بود نه مبل؛ روی زمین می‌خوابیدیم و روی زمین می‌نشستیم و در خانه ما فرش‌های بافتهٔ فارس و شیراز پهن بود. فرش‌های شیراز هم عموماً طرح و نقش ایللیاتی و روستایی دارند. در فارس فرش شهری‌باف وجود ندارد زیرا همه روستاهای فرش‌باف فارس متأثر از دو قبیله بسیار بزرگ فارس یعنی قشقایی‌ها و خمسه‌ها هستند که هر کدام طوایف وابسته به خود را دارند.

وقتی شما از کودکی روی فرش‌هایی زندگی کنید که پر از آرایه‌های مشابه هم و در عین حال مغایرند حس کنجکاویتان تحریک می‌شود. این سبب شد که من به این فکر بیفتم که اصل این آرایه‌ها در کجاست. تا وقتی به نقش قالی پازیریک دسترس پیدا کردم. نقش این قالی را که دیدم متوجه شدم این نقش گل چهارپر که در پازیریک است شبیه همانی است که در قالی‌های بولوردی و قشقایی می‌بینیم. چه بولوردی های اسکان گرفته در حسن‌آباد پاسارگاد چه بولوردی‌هایی که در ایل قشقایی زندگی می‌کنند و چه بولوردی‌های شیراز که این‌ها همه به هم مرتبط‌اند. به دنبال این رفتیم که ریشه نقش‌ها را پیدا کنیم. نتایج جست‌وجوهایم ترغیب کرد که درباره تمام نمونه‌های موجود قالی‌های روستایی و ایللیاتی فلات ایران تحقیق کنم و رساله دکترایم را روی فرش بنویسم.

موضوع رساله و رویکردها چه بود؟

رساله‌ای که با موضوع فرش نوشتم دومین دکترای من است. دکترای اول من مطالعات تطبیقی هنر بود و موضوعش هم تداوم عناصر تزئینی در هنر ایران از پگاه تاریخ تا قبل از قرن بیستم. نوشتن رساله دوم داستانی شنیدنی دارد. پس از این‌که از فرانسه به ایران آمدم و برای استخدام به دانشگاه مراجعه کردم مخالفان زیادی داشتم. مدرک دکترایم را که به دانشگاه ارائه کردم گفتند آخرین مدرک شما دکترای تاریخ هنر است و ما استاد تاریخ هنر داریم. من هم مدرکم را جلوی چشم مسئول مربوطه با علم به این‌که المثنی صادر نمی‌شود پاره کردم و گفتم می‌خواهم با مدرک کارشناسی‌ارشدم استخدام شوم و در این زمینه که من فوق‌لیسانس دارم دکترای وجود ندارد. طبق قانون استادیار شدم و بعدها که می‌خواستم دانشیار شوم طبق بخش‌نامه باید دکترای داشتم. در فرصت مطالعاتی که در فرانسه بودم دکترای زیبایی‌شناسی و دانش‌هنر را گرفتم و دفاع کردم. عنوان اصلی رساله زیبایی‌شناسی فرش‌های قشقایی بود که بنا به علل آموزشی به دکترای هنرهای تجسمی (علمی و عملی) تغییر کرد.

شما از پیشگامان فرش‌پژوهی در ایران هستید. گذشته پژوهش در فرش را در ایران چگونه ارزیابی می‌کنید.

دقیقاً! البته بعد از سیروس پرهام که قبل از من در این زمینه گام نهاده است. آغازگر سیروس پرهام بود و بعد از او من بودم با این تفاوت که من نقاشی و تاریخ هنر می‌دانستم و از پرهام پیشی گرفتم. پرهام خبره فرش است اما اگر خودستایی به حساب نیاید بعد از او من بیشترین کار را در زمینه فرش‌پژوهی کرده‌ام و البته آقای محسنی هم هستند. گفتنی‌ست تخصص پرهام فرش‌های روستایی و ایللیاتی است و تخصص محسنی فرش‌های شهری.

دوره‌ای که ما در این زمینه کار را آغاز کردیم فرش‌پژوهی در ایران بنیه ضعیفی داشت در صورتی‌که مستشرقین خیلی کار کرده بودند. ایرانیان هیچ‌وقت به میراث فرهنگی خود اعتنا نمی‌کنند اما اروپاییان آنچه را که از گذشته برایشان مانده است تاریخ تحول خود می‌دانند و احترام می‌گذارند.

مستشرقین چون آثار ایرانی را متفاوت با آثار خود دیدند به آن علاقمند شدند و همین رویکرد سبب توجه آنان به فرش ایران شد. اما چون کمتر با فرهنگ ایران آشنا بودند و ظرایف را نمی‌دانستند مرتکب اشتباهات فاحشی نیز شده‌اند. برای مثال وقتی من روی فرش بولوردی کار می‌کردم برای جلسه دفاع از رساله‌ام دانشگاه یک کارشناس فرش سویسی را که در گمرک کار می‌کرد دعوت کرد. او از من درباره فرش‌های که با خود از ایران برده بودم پرسید که: «این فرش از کدام طرف بافته شده است؟» من جواب دادم: «این‌طور سوال نپرسید. بگویید خواب فرش از کدام طرف است؟» و او پرسید: «خواب فرش یعنی چه؟» و من اصطلاح را توضیح دادم.

آنان به سبب علاقه‌ای که داشتند روی هنر و فرش ایران کار کرده‌اند. گرچه اشتباهاتی دارند اما برخی نیز خوب کار کرده‌اند مثل سوریه که بحث خوبی درباره تقارن فرش‌های ایرانی دارد. (ادامه در صفحه ۴)

تدریس در دانشگاه‌های هنر یزد، زاهدان، پردیس اصفهان، الزهراء، دانشکده صداوسیما، جهاد دانشگاهی، مدرسه عالی ساختمان، دانشکده نیروی هوایی (پیش از انقلاب)

ریاست دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران؛

سرپرست گروه طرح ادغام دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی هنری با

حکم و ابلاغ شورای انقلاب اسلامی ایران؛

مسئول کمیته ترجمه و تألیف هنر، ستاد انقلاب فرهنگی؛

عضو هیئت تحریریه مجله «مدرس هنر» دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس؛

عضو هیئت تحریریه مجله دانشور، دانشگاه شاهد؛

عضو سازمان بین‌المللی بازاریابی- Marketing International Organisa- tion؛

عضو انجمن هنرهای تجسمی یونسکو؛

عضو کمیته مرکزی انجمن قلم ایران (P. E. N)؛

عضو مؤسس انجمن هنرهای تجسمی جمهوری اسلامی ایران؛

عضو کمیته پژوهش، ترجمه و نشر شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛

مسئول کمیته پژوهش، ترجمه و نشر شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران؛

مسئول کمیته برنامه‌ریزی هنر شورای انقلاب فرهنگی (از ابتدا تا ۱۳۶۴)؛

عضو پیوسته فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران؛

عضو مؤسس و کارشناس «موزه صنایع دستی معاصر ایران»؛

عضو کمیته برنامه‌ریزی هنر فرهنگستان هنر؛

کارشناس ارزشیابی آثار هنری غربی موزه هنرهای معاصر تهران؛

کارشناس نگاره‌های کتاب‌های خطی کهن ایران؛

عضو انجمن بین‌المللی داوران آثار نمایشگاهی؛

عضو شورای هنری مؤسسه حفظ و نشر آثار امام خمینی (ره)؛

سردبیر فصلنامه علمی پژوهشی (هنر و معماری) دانشگاه شاهد؛

داور فصلنامه هنر، نشریه معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛

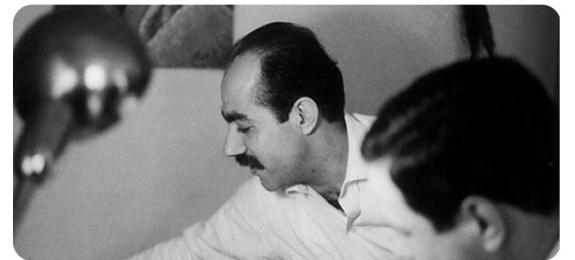
مشاور هنری مرکز مطالعات ایرانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛

کارشناس و داور کتاب‌ها و پژوهش‌های هنری معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛

کارشناس و داور کتاب‌های هنری سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی؛

ارزیاب علمی و هنری وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای رشته‌ها و شاخه‌های مختلف هنری دانشگاه آزاد اسلامی؛

ارزیاب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در مؤسسه‌های آموزشی عالی غیرانتفاعی نظیر سوره، جهاد دانشگاهی.

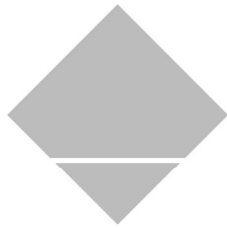

فراخوان

قابل توجه پژوهشگران فرش دستباف کشور

براساس مصوبه هیئت مدیره انجمن علمی فرش ایران و با توجه به هماهنگی به عمل آمده با دبیرخانه کمیسیون انجمن‌های علمی کشور، هر ساله آیین تجلیل از پژوهشگران برتر فرش دستباف کشور بر اساس معیارها و مفاد ذیربط از آیین‌نامه جشنواره تجلیل از پژوهشگران و فناوران برتر ابلاغ شده از سوی معاونت پژوهشی و فناوری وزارت علوم تحقیقات و فناوری به دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی برگزار خواهد گردید. لذا برای کسب اطلاع بیشتر و نیز تکمیل فرم و ارسال مدارک لازم در زمان مقرر خواهشمند است به وبگاه انجمن به آدرس ذیل و بخش ذیربط مراجعه فرمایند.

حدیث دیگران

پدری مهربان و استادی دلسوز

نگاره آیت‌اللهی
 (هنرمند و دختر دکتر آیت‌اللهی)

پدرم همیشه می‌گوید: «استاد خوب آن کسی است که هر چه را می‌داند به دانشجویانش یاد دهد و از اینکه دانشجویانش از او برتر شوند ابایی نداشته باشد.» و این دقیقاً همه انگیزه او در تمام سال‌های تدریسش در دانشگاه‌ها بوده است؛ پرورش نسلی از هنرمندان که از نسل پیشین فراتر روند. بخت من برنده است که چنین پدر و مادری را نصیبم کرده است، نه فقط برای اینکه هر دو هنرمند هستند بلکه از آن جهت که هر دو دوستان نزدیک و رفیق شفیق برای من و خواهرم بوده‌اند.

روزهایی بوده که هر سه با هم در آتلیه‌مان کار می‌کردیم. روزهایی هستند که با پدر و مادرم، هر سه درباره نمایشگاهی که دیده‌ایم یا اتفاق هنری‌ای که در جریان است گپ‌وگفت داریم، نظر می‌دهیم، با همدیگر مخالفت می‌کنیم و دست آخر به نتیجه‌ای می‌رسیم... و مگر زندگی چیزی به غیر از این روزهای زیباست!

بی‌تجمل، بی‌تعارف و صریح است

مهین نورماه
 (عضو انجمن هنرمندان مجسمه‌ساز و همسر دکتر حبیب‌الله آیت‌اللهی)

شیرازه زندگی‌مان با نگاره هنر به هم بافته شده است که لحظه‌هایی سرشار از زیبایی، طراوت، فرامادگی و خلاقیت را برایمان به ارمغان آورده است. مهربانی، از خودگذشتگی و پایداری‌اش در برابر زور، سرچشمه از پرورش ناب مذهبی‌اش می‌گیرد؛ «خداوند بخشنده بخشایشگر»؛ خداوندی که «در پیمودن راه دینش هیچ زوری را نمی‌پسندد»؛ آزادی و آزادگی مفهوم والایی دارد تا آنجا که اگر دین نداری آزاده باش! و بدین‌سان او هنرمندی متفاوت می‌شود که این راه زندگی‌مان را ساده و آرام می‌سازد. بی‌تجمل، بی‌تعارف و صریح است آن‌گونه که گاه جامعه توان تحملش را ندارد ولی او خود خودش است؛ همسر مهربانم حبیب. به راستی بدون او نتوانم در پیمودن راه سخت «هنر مستقل» دشوارتر می‌بود.

بوم نقاشی شده‌ای از آیت‌اللهی هستیم

حبیب‌الله صادقی
 (هنرمند)

از نظر ایشان جهان دو منطق دارد: تخیلی و تجلی. اگر یافته‌های تحقیق، برون‌تابی داشته باشد و مکسر شود، درصدد یافته‌های بعدی می‌روی و به تجلی می‌رسی. ایشان به من می‌گفتند: صادقی! نسبت به همه پدیده‌ها و فرایندها، هر دانشجو یک کهکشان است و یک سیر تحول و تطور دارد. یادت باشد، همیشه هر دانشجو را یک جهان ببین و او را با نام، کد و شماره شناسنامه نگاه نکن. یافته‌های تحقیقش و بازخوردهایش را به دقت توجه کن.

استاد آیت‌اللهی فصل بی‌شماری دارد و منشوری است که حبیب صادقی یکی از اجزای منکسرشده‌اش است. من در حقیقت بوم نقاشی شده‌ای از حبیب آیت‌اللهی هستم و همیشه ایشان را الگوی خود قرار داده‌ام. من از استادان بزرگی نظیر «جواد حمیدی»، «محمود جوادی‌پور»، «مرتضی ممیز»، «محمود فرشچیان» و بیشتر از همه یوسف استادان «حبیب‌الله آیت‌اللهی» بی‌شمار تاثیر پذیرفته‌ام.

هنرمند دو جهان

آیدین آغداشلو
 (هنرمند)

آیت‌اللهی هنرمند دو جهان است او همانطور که به سنت‌های پیشین خود پایبند است از هنر غرب نیز غافل نمانده است. قبل از انقلاب بسیاری از هنرمندان برای آنکه از غرب دور نیافتند به سمت هنر غربی می‌رفتند، در آن زمان گفتار، رفتار و حتی لباس پوشیدن ما تحت تاثیر غرب بود و کفه ترازو بیشتر به آن سمت متمایل بود، چرا که فکر می‌کردیم نباید از جهان عقب بمانیم. بعد از انقلاب با برچسب چسباندن هر چیزی که از حوزه سنت نمی‌آمد، خود را رها کردیم و سعیمان بر این بود که به آنچه در جهان می‌گذرد، کاملاً بی‌اعتنا باشیم. در چنین زمانی استادان این چنین نبودند. ایشان هنرمندی است که نه به سود جهان غرب عمل می‌کرد و نه پیشینه خود را از یاد می‌برد. استاد آیت‌اللهی گفتار، ذهنیات و اساس کار خود را بر سنت نهاد و نسبت به آنچه در دنیا می‌گذشت نیز بی‌اعتنا نبود و اندوخته خود را از همه جا به دست می‌آورد.

آقای دکتر! به نظر شما چه موانعی سبب می‌شود که تحقیقات خوب و جامعی در زمینه فرش صورت نگیرد؟

سوال خیلی خوبی است. نه فقط در زمینه فرش بلکه در همه زمینه‌های هنر ایران این مشکل هست. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای تحقیقات هنری هیچ جایی بازنگذاشته و هیچ بودجه و آیین‌نامه‌ای ندارد. حتی وزارت علوم به سختی تحصیلات تکمیلی در حوزه هنر و رشته‌های مختلف آن را پذیرفت. وزارت علوم فقط تحقیقات در زمینه‌ای را قبول دارد که بتواند روی آن شعار بدهد مثلاً در حوزه نانو. اما چون نمی‌توانند روی هنر شعار بدهند از آن حمایتی هم نمی‌کنند. در صورتی که زاین روی هنرش شعار می‌دهد. دانمارک روی هنر سرمایه‌کش شعار می‌دهد و بودجه برای تحقیق در نظر می‌گیرد و به آن افتخار می‌کند. ما چرا روی فرش‌مان شعار نمی‌دهیم؟

هنر ایران پیش از اسلام و پس از آن بدون اغراق سرآمد تمام هنرهای زمان خودش بوده است. ساسانیان بر اساس سلیقه بازار یونان یا چین آثار متفاوت هنری می‌آفریدند. این نه تنها جنبه اقتصادی بلکه جنبه فرهنگی داشته و هنر ایران هر جا که می‌رفته تأثیراتی نیز بر فرهنگ و هنر آنجاها می‌گذاشته است. به همین سبب است که رگه‌های تأثیرات هنر ایران را بر هنر خاوردور، خاور نزدیک و اروپا می‌بینیم.

در این زمینه نگاه ما چقدر باید به پسند بازارهای هدف باشد و چه اندازه به اصالت‌های خودمان پایبند باشیم.

این مسئله بسیار مهم است. به‌عنوان مثال در دوره‌ای آمدند نقشه فرش‌های موزه فرش را کپی کردند تا بیافتند و بفروشند. بنده به این روند اعتراض کردم زیرا تقلید کردن و کپی کردن از آثار گذشته و اجرای آن در سطحی پایین‌تر درست نیست.

من در سرمقاله‌هایی که در گلجام نوشته‌ام خیلی از مسائل را مطرح کرده‌ام. برای نمونه چرا باید رهاوردهای گذشته را تقلید کنیم؟ باید بگردیم ببینیم رهاوردهای گذشته بر اساس چه معیارهایی ایرانی بوده است و آن معیارها را بگیریم و بر اساس آن طرح‌هایی بریزیم که جوابگوی نیاز امروز باشد.

آینده پژوهش در فرش ایران را چگونه می‌بینید؟

تا این شیوه آموزش فرش و مدرک‌گرایی هست در این زمینه آینده‌ای نمی‌بینم. چون کسانی هستند که کارشان اصلاً فرش نیست و فقط یک دکترای پژوهش هنر می‌گیرند و فرش را الگو و زمینه کار خود قرار می‌دهند اما دستشان اصلاً به فرش نخورده است. آموزش دانشگاهی در این زمینه کمک چندانی نمی‌کند اما انجمن علمی فرش با برگزاری دوره‌های تخصصی به شیوه قدیم می‌تواند مؤثر باشد.

باید جوانان به عرصه مدیریت و تحقیقاتی فرش وارد شوند. در هر دوره‌ای نسل جوان آن دوره باید مهارت پژوهش را در دست بگیرند و این کاری است که همه کشورها انجام می‌دهند و پیشرفت می‌کنند. نسل جوان ما می‌ترسد گام بردارد در صورتی که اگر گام اول را بردارد کار تمام است. جوان فرش‌شناس باید گام بردارد و در تحقیقات و عرصه پژوهش جلو بیاید. حافظ می‌فرماید: «فلک را سقف بشکافیم و طرحی نو در اندازیم».

انجمن علمی فرش برای موفقیت باید به جوانان میدان بدهد.

